

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 16-04-2021 r.

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Maciej Taborowski**

V.7018.82.2021.ET

**Pan
Michał Dworczyk**

Minister-Członek Rady Ministrów,
Szef Kancelarii Prezesa Rady
Ministrów,
Pełnomocnik Rządu do spraw
programu szczepień przeciwko
wirusowi SARS-CoV-2

via ePUAP

Wielce Szanowny Panie Ministrze,

wyrażam nadzieję, że bezpieczna i skuteczna szczepionka zmniejszy ryzyko dla zdrowia i życia stwarzane przez COVID-19, umożliwiając jednocześnie stopniowe znoszenie obostrzeń.

Z pewnością pomoże to ograniczyć negatywne skutki, jakie środki te wywarły dla możliwości korzystania przez Obywateli z ich praw. Dlatego też uznaję za priorytetowy obowiązek państwa do przeprowadzenia szczepień ochronnych w sposób jak najbardziej efektywny z jednoczesnym zapewnieniem równego do nich dostępu. Mając na uwadze powyższe, Rzecznik Praw Obywatelskich pozwolił sobie przedstawić Ministrowi Zdrowia krytyczne uwagi wobec regulacji rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 stycznia 2021 r. (Dz. U. poz. 91) zmieniającego rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. poz. 2316, 2353 i 2430 oraz z 2021 r. poz. 12) poprzez dodanie Rozdział 3a „Szczepienia ochronne przeciwko COVID-19”, gdzie zostały określone zasady (kryteria kolejności) dostępu obywateli do szczepień przeciwko COVID-19¹.

W obecnym brzmieniu rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 marca 2021 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. poz. 512) w § 27 ust.1 pkt. 11 lit. d wskazuje,

¹ Pismo z dnia 19 stycznia 2021 r.

że podmioty przeprowadzające szczepienia ochronne przeciwko COVID-19 mają obowiązek stosowania tych szczepień w ramach „I” etapu co do osób urodzonych w latach 1962-1981². Pragnę podkreślić, że we wskazanej powyżej regulacji brak jest podstawy prawnej do wdrażania kolejności szczepień przeciw COVID-19 w zależności od zgłoszenia wcześniejszej chęci zaszczepienia.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich dotarły sygnały³ o nagłych zmianach rządu w harmonogramie szczepień przeciw COVID-19. W dniu 1 kwietnia (po północy) br. została uruchomiona rejestracja dla tych osób, które zgłosiły wcześniejszą chęć szczepienia poprzez internetowy formularz. Powyższa wiadomość nie została ogłoszona oficjalnie, co wywołało dezorientację wśród Obywateli. Podczas zwołanej tego dnia konferencji Pan Minister Michał Dworczyk, szef kancelarii premiera i pełnomocnik rządu do spraw programu szczepień przyznał, że rząd rzeczywiście uruchomił w nocy skierowania, które zostały wystawione dla osób w wieku od 40 do 59 lat, które wcześniej zgłosiły chęć zaszczepienia.

Do Biura Rzecznika zwracają się zaniepokojeni Obywatele, którzy nie zgłosili chęci szczepienia na początku tego roku, a chcieliby z tej możliwości skorzystać oraz nie posiadali wcześniejszych informacji, że jeżeli nie zgłoszą takiej gotowości to do możliwości szczepienia będą mogli mieć dostęp w okresie późniejszym. Dochodzi również do sytuacji, gdy osoby wyraziły chęć zaszczepienia, a nie otrzymały e-skierowania. Docierają do Rzecznika skargi obywateli, że przy uruchamianiu rejestracji dla grupy 18-39 lat priorytetowo będą traktowane osoby, które przez formularz online zgłosiły chęć szczepienia, co dotyczy również osób w wieku 40-59 lat. Wówczas rodzą się obawy osób, które wyraziły chęć zaszczepienia w innej formie aniżeli formularz online np. telefonicznie, że zostaną pominięte pomimo chęci zaszczepienia oraz posiadanej grupy wiekowej 40-59 lat.

Zgłaszane są problemy związane z zamknięciem przez rząd, bez uprzedzenia, w marcu strony <https://www.gov.pl/web/szczepimysie/zgloszenia> na której można było zadeklarować chęć zaszczepienia się przeciw COVID-19. Jest to o tyle ważne, że zgłaszające się do Rzecznika osoby obawiają się, że na podstawie tego zgłoszenia wkrótce mają być wystawiane e-skierowania na szczepienie dla osób z grupy wiekowej 18-39 lat. Wówczas osoby z tej grupy zostaną pominięte, tzn. dla nich e-skierowanie będzie wystawione w późniejszym terminie. Powyższe rodzi obawy tych osób o dyskryminowanie w dostępie do szczepionki przeciw COVID-19. Jak i również uwidoczni chaos w zarządzaniu pandemią. Bowiem Obywatele w kierowanych do

² § 27 ust. 1 pkt 16 dodany przez § 1 pkt 5 lit. a rozporządzenia z dnia 25 marca 2021 r. (Dz.U.2021.546) zmieniającego nin. rozporządzenie z dniem 27 marca 2021 r.

³ Jolanta Ojczyk,, Zgłoszenie na szczepienie nie gwarantuje e-skierowania” opubl. 9.04.2021 r. <https://www.prawo.pl/zdrowie/szczepienie-przeciwko-covid19-wykluczeni-z-majowych-i,507556.html>

Rzecznika skargach podnoszą, że w styczniu podczas wprowadzania tej możliwości deklaracji chęci przystąpienia do szczepienia nie komunikowano o terminie, do którego ta możliwość jest udostępniona czy konsekwencji, gdy ktoś nie zadeklaruje chęci zaszczepienia się na początku tego roku oraz niezbędności zachowania odpowiedniej formy - formularza online. Jednocześnie na stronie internetowej <https://pacjent.gov.pl/> widnieje informacja, że zgłoszenie chęci szczepienia przez formularz online nie jest rejestracją na szczepienie. Zarejestrować się można w momencie, kiedy zostaną ogłoszone terminy szczepienia dla danej grupy wiekowej i otrzyma się e-skierowanie.

Należy również nadmienić, że wystawiając formularz online, korzystające z niego osoby były jedynie powiadamiane o możliwości rejestracji. Natomiast nie uzyskiwały żadnych informacji, że będzie on służył do późniejszej automatycznej i priorytetowej rejestracji na szczepienia przeciw COVID-19.

Pragnę zauważyć, że realizacja szczepień jest zapewniona gwarancjami wynikającymi z art. 68 ust. 2 Konstytucji RP. Stanowi on, że obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Warunki i zakres udzielania świadczeń określa ustawa.

Konstytucyjny wymóg (art. 68 ust. 2 zdanie drugie Konstytucji RP) określenia w ustawie warunków udzielania świadczeń zdrowotnych nie oznacza oczywiście, że te warunki nie mogą zostać uszczegółowione na poziomie rozporządzenia. Taka możliwość – w ocenie Rzecznika – istnieje, jednak organ wydający rozporządzenie może to uczynić wyłącznie na podstawie wyraźnego upoważnienia zawartego w ustawie.

Pragnę również podkreślić, że wątpliwości prawne dotyczące statusu szczepień przeciwko COVID-19 oraz konieczności uzupełnienia grup osób priorytetowych w pierwszych etapach szczepień, tj. grup „0” i/lub „I” Programu, były przedmiotem licznych wystąpień Rzecznika⁴. Wydaje się to o tyle istotne, że w kierowanych do Biura Rzecznika skargach wskazywane są dalsze pominięte grupy (osoby mające zgodnie z art. 47c ustawy o świadczeniach prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej poza kolejnością, opiekunowie osób podlegających opiece paliatywnej, ale sprawowanej przez najbliższą rodzinę, osoby z niepełnosprawnością i ich opiekunowie, osoby z przewlekłymi chorobami np. SM) wyrażające prośby o uwzględnienie ich w jednej z pierwszych grup szczepień.

Należy zauważyć, że Komitet Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych w dniu 27 listopada 2020 r. wydał oświadczenie w sprawie powszechnego

⁴ Pismo z dnia 5 stycznia 2021 r. V.7018.3.2021.ŁK oraz pismo z dnia 30 grudnia 2020 r. V.7018.1033.2020.ET, oraz pismo z dnia 14 stycznia 2021.V.7018.61.2021.ET.

i sprawiedliwego dostępu do szczepionek przeciw COVID-19⁵, stanowiące m.in., że państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia wszelkich niezbędnych środków w celu zagwarantowania wszystkim osobom dostępu do szczepionek, bez nieuzasadnionej dyskryminacji i nierówności. Obowiązek państw w zakresie szczepień przeciwko głównym chorobom zakaźnym oraz zapobiegania epidemiom i ich zwalczania jest w obecnych warunkach obowiązkiem priorytetowym w obszarze prawa do zdrowia. Każdy człowiek ma bowiem prawo do korzystania z najwyższego osiągalnego standardu zdrowia fizycznego i psychicznego, który obejmuje również dostęp do programów szczepień. Każda osoba ma również prawo do korzystania z korzyści płynących z postępu naukowego, który obejmuje dostęp do wszystkich najlepszych dostępnych zastosowań postępu naukowego. Oba prawa oznaczają, że każda osoba ma prawo dostępu do szczepionki przeciw COVID-19, która byłaby bezpieczna, skuteczna i oparta na stosowaniu najlepszych osiągnięć naukowych.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że zwalczanie tej epidemii powinno odbywać się w ramach porządku prawnego, do przestrzegania którego zobowiązani są nie tylko obywatele, lecz także organy władzy publicznej. Ten porządek prawny umożliwia zwalczanie epidemii z zachowaniem poszanowania konstytucyjnych praw i wolności jednostki, o ile tylko władza publiczna sięga po adekwatne ku temu narzędzia. Zwalczanie epidemii COVID-19 wymaga niewątpliwie środków specjalnych, ale środki te muszą mieścić się w granicach prawa, w tym w granicach określonych w przepisach Konstytucji RP regulujących prawa i wolności jednostki.

W związku z powyższym, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w podnoszonej sprawie.

Z wyrazami szacunku

Maciej Taborowski

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

⁵ https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CESCR/E_C_12_2020_2_AUV.docx